

Odešel prof. MUDr. Jaroslav Rybka, DrSc.

*21. 11. 1931 – †3. 7. 2018

Drahý pane profesore, milý Jaroušku, vážený bratře Zdeňku, smuteční rodino, vážení smuteční hosté, zejména kolegové, kteří jste vážili dlouhou cestu, a zvláště si vážím přítomnosti pana arcibiskupa Jana Graubnera a paní Ivany Zemanové.

Zcela určitě jsem přecenil svoje síly, když jsem si na sebe vzal úkol rozloučit se s panem profesorem Jaroslavem Rybkou, DrSc., nositelem státního vyznamenání a celé řady jiných ocenění, který zemřel 3. července kolem 18. hodiny ve věku 86 let po přechozím těžkém onemocnění. Předtím zaopatřen svatými svátostmi. Víím, že nebyl tzv. praktikujícím katolíkem, ale víra v Boha byla v něm pevně zakotvena. To, že jsem se k tomu odhodlal, mě vedlo naše dlouholeté přátelství i přes větší věkový rozdíl a nesrovnatelné znalosti zejména v oblasti medicíny. Nemůžu také nevzpomenout v této chvíli jeho ženu Vlastičku, protože tímto se uzavírá kruh této obdivuhodné dvojice. Neboť, jak se praví v bibli v Knize přísloví: „Řádnou ženu kdo nalezne, má mnohem větší cenu než perly.“ Nakonec, při oslavě jeho 80. narozenin prof. J. Blahoš řekl, že dlouho pátral po zdrojích úspěchů profesora, a nakonec řekl, že přišel na to, že tomu může vděčit své ženě Vlastičce. Vyjmenovávat všechna jeho vyznamenání, čestná členství v domácích a zahraničních společnostech včetně Světové zdravotnické organizace (SZO), uznání společnosti a kulturní, by bylo na dlouhou přednášku.

Jméno města Zlín je spojeno se jménem Baťovým, ale v oblasti medicíny bude spojeno s Jaroslavem Rybkou, a tím nechci jakkoliv snížit význam bývalých a současných vynikajících lékařů. Narodil se v Bojnici na Slovensku v rodině státního úředníka a poté byli nuceni přestěhovat se do Zlína. O dětství jsme se bavili málo, ale víím, že vyrůstal v harmonickém prostředí a ke svému otci zachovával stále mimořádný respekt. Jednou mně vyprávěl zajímavou příhodu z dětství, kdy jedna z teti-

ček, která měla nějaké schopnosti, mu řekla, že bude velkým a hodně slavným lékařem, a tak se i stalo. I to, jakým způsobem studoval medicínu, ho předurčovalo ke kariéře, i když do těchto věcí zasahuje hodně náhod. Přestože měl nabídky, aby zůstal v alma mater v Olomouci na klinice, tak zakotvil na celý svůj život se svojí milovanou ženou ve Zlíně.

Ani jeho cesta za internou nebyla úplně jednoznačná, v té době o odbornosti a umístění rozhodovalo vícero věcí, které nebyly spojené s medicínou. Takže nastoupil jako závodní lékař v Pozemních stavbách a teprve po I. atestaci z interny nastoupil do Baťovy nemocnice, tehdejšího ústavu Národního zdraví v Gottwaldově. V Baťově nemocnici na interním oddělení pracovalo několik vynikajících internistů primářů. Největší vliv na něj měl prim. Otto Soyka, CSc., žák pražské školy akademika Josefa Charváta, který jej kromě jiného donutil, aby se přihlásil na aspiranturu k prof. Jiřímu Syllabovi, zakladateli moderní československé diabetologie i symbolu diabetologie světové. Toto seznámení považoval pan profesor J. Rybka za rozhodující pro svůj život, a to nejen profesní. Prof. J. Syllaba mu usnadnil zahraniční pobyty, seznámil jej se světovými internisty diabetology. Nutno podotknout, že jeho schopnost seznámit se s kýmkoliv a navázat kontakt byla neuvěřitelná, tak jako zapamatovat si všechna tato jména i s detaily. Tuto schopnost pěstoval do konce svého života. Tito lidé jej seznamovali s organizací a metodikou vědecké práce, kterou pak aplikoval doma ve Zlíně. Technické a materiální nedostatky se snažil kompenzovat vysokým vzděláním. Lékař potřebuje vysokou míru vzdělanosti, která nakonec určuje kompetenci přijímaných rozhodnutí. Ani sympatie a soucit či manažerské schopnosti nemohou nahradit to, co má v uvedený v mnohdy rozhodujících okamžicích jako lékař na základě svých znalostí a zkušeností udělat. Pan profesor byl výjimka, neboť i jeho manažerské schopnosti byly vynikající. Přes funkci sekundáře a zástupce se stává v roce 1970 primářem interního oddělení B, později přednostou, profesorem nepřetržitě do roku 2002. Nebudu zde komplikovat složitější strukturu organizace interních oddělení. I po odchodu z funkce přednosty setrvává na klinice jako emeritní profesor se svou praxí. Byl hlavním neoficiálním poradcem prakticky všech ředitelů. Ani po odchodu z nemocnice nezůstal stranou a se zájmem sledoval dění kolem Baťovy nemocnice a snažil se hlavní zdravotnickou koncepci ovlivnit argumenty směřovanými k hlavním politikům kraje.

Naprosto stěžejním a zlomovým pro rozvoj interny v Baťově nemocnici se stal rok 1976. Je to období, ve kterém na základě velkých zkušeností nabytých po celém světě proměňoval své sny v realitu.

V roce 1976 začíná budovat novou internu bez zdlouhavých výběrových řízení a předpisů a již 9. 5. 1980 byla stavba dokončena a předána jako interna „B“. Již za 2 roky bylo toto pracoviště jmenováno Školícím pracovištěm Katedry interního lékařství Institutu pro další vzdělávání lékařů a farmaceutů (ILF). V roce 1983 dostalo pracoviště oprávnění názvu Interní klinika ILF. A v roce 1988 se stává centrem SZO pro studium diabetu, současně je jmenováno Národním diabetologickým centrem ČR. Kdybych toho nebyl svědkem, tak bych nevěřil, že toto je možné učinit v okresní nemocnici ve Zlíně! Stojí za tím stovky cest po republice, zahraničí a tisíce setkání s lidmi různých profesí a vzdělání. Věcná, nekompromisní argumentace byla jeho velmi silnou stránkou. Je nasnadě, že přitom docházelo i ke konfliktním situacím. Po roce 1980–1990 se objevily občasné názory, že bez styků s KSČ by to nebylo možné. Je pravdou, že pan profesor léčil pacienty bez rozdílu vyznání, léčil jak vysoké funkcionáře KSČ, tak i významné umělce (např. Jana Wericha). Pacienty pan profesor nevyhledával, ale oni vyhledávali jeho jako vysokého odborníka.

Jedna věc je takovou kliniku postavit a druhá věc je sestavit takový tým, aby pracoval jako hodinky. Není možné vyjmenovat všechny členy kliniky. Ale ze zlínských kliniky vyšli prof. R. Vyzula, prof. Groch, prof. Š. Alušik. Jména dr. Stašek, Roubalík, Zavřel, Coufal, Přehnal, Šišlák, zesnulý Mistrík, Novosad, Adamíková, Valehřachová, Langová, Gregorová. Zapomněl jsem jistě vyjmenovat celou řadu dalších vynikajících lékařů, ale snad mi v tuto chvíli odpustí. Je pravdou, že na klinice panoval velmi přísný režim. Pan profesor se mi dokonce přiznal, že byl možná až příliš krutý, ale jak se říká v bibli v Knize přísloví: „Kdo miluje kázeň, miluje vědění, kdo nenávidí pokárání, je hlupák.“ V dnešní době ti, co pracovali pod vedením pana profesora, na nejrůznější strasti i drobná příkoří vzpomínají s úsměvem a je pravdou, že po nich zůstaly stopy metodické práce a péče orientovaná na pacienta. Jaké poselství z toho vyplývá pro mladou generaci? Že špičková medicína se dá dělat i mimo fakultní nemocnice. Proč by to nemohl být Zlín, Vsetín, Uherské Hradiště či Kroměříž a nemusí jít jen o nemocnici, ale i odbornou ambulanci, praktického lékaře nevyjímaje. Jistě, každý máme svoje limity. Neupadnout do schématu, nenechat se přesvědčit, že lékař není ani kouzelník ani alchymista, nikdy nebude pánem přírody, ani pánem nad životem a smrtí.

Pan profesor byl nesmírně pracovitý, podotýkám, co se studia týče. Neustále studovat odbornou literaturu, ale i celou řadu jiných knižních žánrů. Bohužel, pro praktický život byl zcela nepoužitelný – výměna žárovky – nepřekonatelný problém. Měl ale celou škálu jiných zájmů. Je o něm známo, že byl milovníkem psů. Musíte uznat, že na společenství člověka a psa je něco úchvatného. Pes byl prvním domestikovaným zvířetem a mám pocit, jako by nás chtěl seznámit s živočišnou

říší, že společenství lidí není jedinou na zeměkouli, ale jsou tu i ostatní tvorové, se kterými je nutné zacházet ohleduplně a s citem. Kruté zacházení se zvířaty a bezbrannými lidmi považoval za zcela nepřijatelné. Neznám tak společenského člověka, jako byl profesor Rybka, a to mohlo jít o folklor či sport i politiku, umění. Byl vtipný a výborný společník, galantní i elegantní. Vždy středem společnosti a s jistou nadsázkou by se dalo říct lev salónů.

Bohužel, všechno má svou chvíli a každá věc pod sluncem má svůj čas. Čas rodit, čas umírat. (Bible, kniha Kazatel). Přesně 22. 6. 2017 náhle onemocněl, a přes veškerou dosažitelnou péči, s obdobími mírných zlepšení, už neodkázal, ani přes svou nesmírnou vůli, nemoc překonat.

Habsburkové mají svůj pohřební rituál. V kapucínské kryptě, v níž jsou pochováni příslušníci rodu, je obřad klepání na dveře. Na první klepání se ozve z krypty: „Kdo žádá o vpuštění?“ A jsou vyjmenovány všechny tituly jmenovaného a z kaple se ozve: „Toho neznáme.“ Podruhé zaklepe dveřník a opět se ozve: „Kdo žádá o vpuštění?“ Nyní jsou vyjmenovány jeho všechny zásluhy. Z kaple se ozve: „Toho neznáme.“ Potřetí dveřník zaklepe a opět zazní otázka: „Kdo žádá o vpuštění?“ Odpovědí je – člověk smrtelný a hříšný. A z kaple se ozve: „Tak nechť vstoupí.“ Proč to uvádím? Jsme lidé smrtelní a hříšní, a proto prosím, kdo by měl ve svém srdci či mysli nějakou křivdu, ať mu odpustí. Žádá si to i základní modlitba, kterou nám zanechal Ježíš: „Odpusť nám naše viny, jako i my odpouštíme našim viníkům.“ Nelze žádat o odpuštění Boha, pokud jsme neodpustili svým protivníkům.

Milý Jaroušku, přeji Ti, ať vstoupíš jednou do království nebeského, kde se jistě setkáš se svojí milovanou Vlastičkou.

Poslední rok života pana profesora bylo jedno velké utrpení. Chci touto cestou poděkovat všem těm, kteří se o něj s obětavou láskou starali. Zejména manželům Boháčkovým, Pavle, Pavlovi i všem, které neuvádím. Zdravotním kolektivům ve Zlíně a v Praze za obětavé ošetřování. Ještě jednou veliké díky za chvíle být s Vámi, škoda, že hovor nemůžeme dokončit u kávy, neboť smrt je poslední nepřenositelnou lidskou zkušeností. Bylo nám s Vámi, pane profesore, dobře. A na závěr jeden citát:

„Dostal jsem dovolení k odchodu. Pozvání Nejvyššího přišlo, já se vydávám na novou pouť věčnosti.“ (R. Thákur)

Tomáš Janečka

Předneseno nad rakví prof. MUDr. Jaroslava Rybky, DrSc., v úterý dne 10. července 2018 v 15 hodin v římskokatolickém kostele sv. Filipa a Jakuba ve Zlíně.

prim. MUDr. Tomáš Janečka

Ortopedické oddělení Krajské nemocnice T. Bati, a.s., Zlín

Několik smutečních vět předsedy České internistické společnosti ČLS JEP

Zemřel profesor Jaroslav Rybka, DrSc. Je to nesmírně smutná zpráva. Krásná slova o našem společném příteli napsal pro toto číslo Vnitřního lékařství pan primář MUDr. Tomáš Janečka. Nechci zbytečně opakovat to, co vyjádřil on. Přesto musím přidat jen pár vět o tom, co profesor Rybka znamenal pro Českou internistickou společnost, pro obor vnitřní lékařství a pro internu obecně.

Jarouška možná mnozí vnímali jako přímo geniálního manažera. Tím nesporně byl. Ale především to byl skvělý člověk, lékař s velikým a širokým rozhledem. Vnímán jako diabetolog (tím samozřejmě byl), ale především svým komplexním pohledem a přístupem k nemocnému byl Jaroslav Rybka Internista (to

velké I ke jménu pana profesora samozřejmě patří!). Jaroslav Rybka vybudoval ve Zlíně jedno z nejvýznamnějších center české interny. Na Zlín z dob působení prof. Rybky všichni vzpomínáme i jako na po mnoho let nejvýznamnější dějiště internistických kongresů. Léta skutečně aktivní práce ve výboru České internistické společnosti také nelze nezmínit.

Vážený pane profesore, milý Jaroušku, vzpomínáme na Tebe, budeš nám chybět, ale nezapomeneme!

Tvůj Richard Česka

prof. MUDr. Richard Česka, CSc., FACP, FEFIM

předseda České internistické společnosti České lékařské společnosti J. E. Purkyně